

Aharon Appelfeld

El silenci, després

En *Bartfuss, l'Immortal* ocupa un lloc singular dins l'anomenada literatura de l'Holocaust. Al capdavant, Appelfeld s'hi ocupa de la tornada. Molts llibres, en efecte, han fet referència a l'anada, la terrible odissea d'aquells trens farcits de persones tractades com animals (*Le long voyage*, de Semprún, per exemple). Després hi ha totes les memòries dels anys passats al *lager* mateix, i això per als qui van sobreviure. Però hi ha el moment exacte en què els qui no han caigut sota la vesània nazi –i salvats, de Primo Levi– han de refer les seues vides, tornar als seus països –i, en últim extrem, conèixer la terra promesa.

En *Bartfuss* és un d'aquest retornats. Fa de contrabandista a Itàlia i es dedica a passar immigrants il·legals. Coneix Rosa en una platja. Tenen dues filles, el temps passa. Ell és sorrut i taciturn; ella no se'n queixa. Tots dos tenen un passat: ell ve de l'horror; ella es deixava prendre pels homes que l'acollien. Després tots dos emigraran a Israel. La vida no és fàcil ni és difícil: simplement s'esdevé. És obvi que alguna cosa dins *Bartfuss* es va destruir al *lager*, un delicat mecanisme que dificultosa-

ment pot ser recompost. Diuen d'ell, els qui el coneixen, que és immortal, que ha vençut el temps, però potser és el temps qui està vencent-lo a ell, condemnant-lo a un etern retorn, a un mutisme inoperant.

Del silenci –de la necessitat del silenci després de la Shoà– tracta aquest llibre. L'estratègia de *Bartfuss* per poder seguir vivint ha sigut tallar de soca-rel les paraules, abans que aquestes florisquen com un tumor maligne a la comissura dels llavis. La paraula és un do massa valuós per ser balafiat impunement. D'aquí la mar, la presència propera –tant a Itàlia com a Israel– del gran dipòsit d'aigua muda, l'extensió metafòrica més visible de la necessitat de callar –de la profunditat de callar. La mar és un enigma per resoldre, o un gran quist de temps avarat. És una certesa metafísica el que s'hi oculta, però *Bartfuss* es limita a estar-hi a prop, com custodiant un secret.

Aquest és un llibre estrany, senyorejat per l'absurd –amb un eco, potser, de *L'étranger* de Camus, centrat en l'existència perquè l'essència és massa dolorosa, ha quedat en foc viu. Imre Kertész va escriure: "El supervivent no és tràgic, sinó còmic, perquè no té destí". Per això aquest escriptor hongarès preferia visions caricaturesques de l'Holocaust, com la pel·lícula *La vida és bella* de Roberto Benigni, que no visions més elaborades, però falses al capdavant (*La llista de Schindler*, de Spielberg). Perquè res del que va tenir lloc als camps pot ser explicat amb una coherència narrativa convencional, probablement.

Molts jueus van emigrar a Israel per trobar un poc de pau. En *Bartfuss* no és un d'aquests. S'hi limita a passar els dies. Un dia retroba Thérèse, amb qui va llegir *Els germans Karamàzov* durant el viatge al camp de Dorfenzieh. Ella, però, no el reconeix. És difícil viure la vida de *Bartfuss*. Se sent estranger per als altres i per a ell mateix: "A la plaça, la llum arribava fins a les canals de les teulades. En *Bartfuss* es va instal·lar a la terrassa d'un cafè, els vianants li semblaven estranys, llunyans. Com si no hi tingués res en comú. Feia anys, d'Itàlia ençà, que el rondaven. A tot arreu. El mateix vocabulari, els mateixos gestos. Junts o d'un en un. Si almenys pogués ignorar-los..."

És aquest destí.

En Bartfuss, l'immortal

AHARON APPELFELD

Club Editor
Barcelona, 2015
Trad. d'Eulàlia Sariola
151 pàgines